

I

DEN HAAG, DECEMBER 1979

Het liep tegen negenen en de repetitie was afgelopen. Emmy deed een trainingsbroek over haar maillot en balletpakje aan en gooide haar tas over haar schouder. ‘Tot morgen!’

‘Dag Emmy! Goed gewerkt!’ Rein, de balletmeester, stak zijn hand op. Ze zwaaide terug en liep door de verlaten gang. Moe, maar tevreden met haar eigen vorm van vandaag, gloeide ze van trots door zijn woorden. In Amsterdam, bij haar vorige gezelschap, waren ze nooit scheutig met complimenten geweest.

Toen Emmy de deur van het gebouw aan de Koningstraat openduwde, tilde een windvlaag de haren op die uit haar knot ontsnapten. De koude winterlucht koelde haar verhitte wangen. Ze wikkelde haar sjaal stevig om haar hals en maakte de ketting van haar fiets los. Het metaal was zo koud dat haar vingers pijn deden. Ze haalde haar handschoenen uit haar zakken.

Bevroren plassen glinsterden in het licht van de lantaarnpalen. Licht slingerend reed ze over het midden van het fietspad. Ze vermeed de goot, waar hopen sneeuw lagen die overgebleven waren van het dikke pak dat een paar dagen geleden gevallen was. Straatvegers of misschien buurtbewoners hadden het tegen de stoerand aangeschoven.

Het was niet meer dan een kleine twintig minuten naar haar huis in de Bloemenbuurt. Onderweg stopte ze bij het Binnenhof en staarde over de Hofvijver naar de regeringsgebouwen die weerspiegeld werden in het water. Over de vijver lag een

dun vliesje, waarop een paar eenden bibberend bij elkaar gekropen waren. Na alle drukte was het hier op het plein bijna te stil. In haar oren en hoofd klonk nog steeds de pianomuziek. Ze hoorde het zachte geroddel van haar collega's in de pauze en de monotone stem van de balletmeester die hen aanspoorde in de les. 'Op, op, op, op, buig, strek, door, door, door... Stop! Vanaf het begin!' Emmy liet alle opmerkingen van Rein in haar hoofd passeren. Moderne dans maakte haar altijd een beetje onzeker. Op blote voeten leek ze minder grip te hebben dan wanneer ze haar balletschoenen of spitzten droeg. Tijdens de repetitie was ze een paar keer uitgegleden. Heel kort wensde ze dat ze terug was bij haar oude lerares. Zij probeerde nooit nieuwigheden uit, maar had het klassieke tot kunst verheven. Ze liet dansers hun eigen comfort opzoeken in plaats van hun grenzen. Aan de andere kant, van haar had Emmy nooit zoveel kansen gekregen als in dit kleinere balletgezelschap. Ze had er geen spijt van dat ze Amsterdam verlaten had. Daar had ze jaren in het corps de ballet gedanst zonder vooruit te komen. In Den Haag moest ze harder werken, maar het was het waard.

Binnenkort zou Rein de rollen voor het nieuwe stuk verdelen. Emmy hoopte dat hij zag hoe hard ze haar best deed. Vanmiddag rustte zijn blik een paar keer langer dan nodig was op haar. Misschien was dat niet ongunstig, maar juist een teken dat hij potentie in haar zag.

Zodra ze binnen was, kwam haar huisgenote en vriendin Marga haar tegemoet. 'Je moeder heeft gebeld.'

Emmy liep door naar de keuken. Van de fruitschaal pakte ze de laatste appel en een citroen. Samen met een bordje en aardappelmesje nam ze het fruit mee naar haar kamer aan het eind van de gang. 'Bedankt. Ik bel straks wel terug.'

'Het was dringend.' Om haar haren had Marga een handdoek gewikkeld. 'Ze vroeg of je meteen terug wilde bellen. Ik

zei dat het wel laat kon worden. Met jou weet je het nooit, hè?’

Emmy bleef stilstaan voor haar eigen kamerdeur en zuchtte. ‘Mam zal wel willen weten of ik met kerst kom eten. Vorige week heeft ze me daar al over doorgezaagd. Maar ja, ze heeft mijn vader ook uitgenodigd.’

‘O.’ Op Marga’s gezicht verscheen een verwarde blik. ‘Waarom? Ze zijn toch al jaren uit elkaar?’

‘Mama vindt het zielig dat hij alleen zit.’

Marga zweeg even. ‘Nou ja, het is maar één keer per jaar, toch?’ Ze trok de handdoek van haar hoofd. ‘Is het erg rood uitgevallen?’

Emmy staaarde haar aan. ‘Eh, nee hoor. Valt wel mee, geloof ik. Wat heb je gebruikt, henna?’

‘Gewoon een pakje verf van de drogist. Kost minder dan de kapper. Heb jij nou nooit eens zin om iets gekks te doen? Ik ben zo blij dat ik gestopt ben met ballet toen het nog kon.’ Marga pakte haar borstel en begon haar klitten uit te kammen. ‘Jij kunt nooit eens uit de band springen.’

‘Ik kan toch bijna alles doen wat ik wil?’ Emmy klonk scherper dan ze wilde en ze wist het. ‘Ik heb alleen geen zin in rood haar.’

‘Is dat alles wat je eet?’ Marga’s ogen gingen van de appel naar Emmy’s gezicht en lieten niet los. ‘Dat is toch veel te weinig?’

‘Ik kook straks wel, eerst even zitten. Begin jij nou ook al? Ik heb al een moeder, hoor.’

Glimlachend schudde Marga haar natte haren uit. ‘Ik pas gewoon graag een beetje op je.’

‘Nergens voor nodig. Toch bedankt.’ Emmy glimlachte naar Marga en deed de deur van haar kamer achter zich dicht. Ze zette het bordje met fruit op de tafel voor het raam. Ze wist dat Marga geschrokken was toen ze een paar weken geleden van haar stokje was gegaan. Haar vriendin had haar moeder ge-

beld. Ida was natuurlijk meteen gekomen en had een van haar preken afgestoken. Alsof Emmy een klein kind was, in plaats van een volwassen ballerina. Van flauwvallen hadden ook andere dansers last gehad in die tijd. Er ging gewoon een virus rond en verder niks.

Met één beweging sneed Emmy de appel in tweeën en daarna in vieren. Als je de schil eraan liet, bleven de vitamines bewaard, zei haar moeder altijd. Ze verdeelde de vrucht in steeds kleinere partjes, waarvan ze er één in haar mond stak. Heel langzaam kauwde ze, ze slikte het door en pakte het volgende stukje. Nog één en dan moest ze de rest even laten liggen voor later. De citroen eroverheen sprenkelen zodat ze niet bruin werden. Het uitstellen tot ze echt honger kreeg.

De telefoon in de hal ging over. Emmy negeerde hem, maar ze voelde hoe haar kaak verstrakte. Misschien nam Marga wel weer aan, of anders, als ze lang genoeg wachtte, hield het irritante gerinkel vanzelf op. Het kon haar moeder weer zijn, of het was helemaal niet voor haar. Marga's vriend David, met wie ze al jaren een knipperlichtrelatie had, probeerde het vaak goed te maken als een ruzie uit de hand gelopen was. Dan hingen ze uren aan de telefoon.

Het doordringende geluid stopte inderdaad, maar begon toen gewoon opnieuw. Onvermoeibaar. Alsof er aan de andere kant van de lijn iemand net zo lang wachtte tot de ingesprektoon het overnam, om het nummer onmiddellijk daarna nog een keer te draaien. Het was dwingend, maar niet dwingend genoeg voor Emmy om op te staan. Wat als het mama toch was? Bij de gedachte aan een nieuwe discussie over de kerstdagen kreeg Emmy een knoop in haar maag.

Het werd stil en ze haalde diep adem. Ze boog zich over een van haar lievelingsballetschoenen, waarvan de zool losgegaan was. De dagelijkse les en sommige delen in het stuk dansten ze niet op blote voeten. Een andere balletschoen zou zorgen voor

ondraaglijke pijn in haar voeten. Daarom repareerde ze liever de oude.

De klop op haar deur verraste haar toch nog, al had ze er in haar achterhoofd rekening mee gehouden. Marga was, als het op Ida aankwam, meer op haar hand dan op die van Emmy. Aangezien haar moeder al eerder op de avond gebeld had zonder haar aan de lijn te krijgen, zou ze nooit de telefoon laten gaan.

‘Emmy?’ Marga wachtte niet op antwoord, maar stak haar hoofd om de hoek. ‘Het is voor jou. Je moeder.’

Emmy reageerde niet. Ze zag de onvermijdelijke confrontatie al voor zich.

‘Kom je nou met kerst?’

Ze nam zich voor om deze keer bij haar standpunt te blijven. ‘Ik kijk nog wel,’ zou ze zeggen. ‘Waarschijnlijk hebben we een voorstelling.’

‘Ik wil je graag zien. En je vader ook.’

‘Dan kan hij dat toch zelf vragen?’

Aan de andere kant van de lijn zou haar moeder geïrriteerd zuchten. ‘Dat weet ik. Maar hij durft niet goed. Je bent vaak zo kortaf tegen hem.’

‘Hoelang zijn jullie al uit elkaar, mam?’

‘Ik voel me nog steeds verantwoordelijk.’

‘Dat hoeft niet.’

Deze innerlijke dialoog, tussen haarzelf en Ida, was een herhaling van een gesprek dat ze ontelbare keren met elkaar gevoerd hadden in de afgelopen jaren. Sinds Emmy op zichzelf woonde en ze haar vader niet meer dan noodzakelijk opzocht.

‘Op een dag is het ineens te laat.’ Ida legde dan altijd een hand op haar arm, een dramatisch gebaar dat Emmy niet toegeeflijker maakte maar eerder kregelig.

‘Ik weet het,’ zei ze iedere keer. En zoals altijd wanneer haar

moeder het onderwerp weer ter sprake bracht, voelde ze maagzuur naar boven komen.

Marga draalde nog steeds in de deuropening. Soepel kwam Emmy uit de kleermakerszit omhoog en schoof langs haar heen. Het kale peertje aan het plafond van de hal zette de gang in een ongezellig licht. Aan de muur hing de telefoon, de hoorn bungelend aan zijn snoer. Zonder naar haar vriendin te kijken, met haar blik strak op het beige behang gericht, pakte Emmy hem beet. ‘Hallo?’

‘Emmy, ben jij dat?’ Ida’s stem klonk vreemd, alsof er een snik in verstopt zat.

‘Ja, mama. Wat is er?’

‘Je vader heeft een ongeluk gehad.’

2

Het was typisch voor Ida om zonder enige inleiding te zeggen waar het om draaide. Emmy luisterde naar het zachte ruisen aan de andere kant dat volgde op haar moeders mededeling.

‘Eerder op de avond heeft een automobilist hem aangere- den. Zijn hoofd raakte de stoepwand en nu ligt hij in coma.’

Ida liet weer een stilte vallen. Ook Emmy zei niets, maar wachtte af. Het beeld van haar vader Nicolaas schoot door haar heen. Zijn magere gezicht, met lijnen aan weerskanten van zijn mond. Het warrige, bruine haar dat grijs werd aan de slapen en de donkergrijze ogen die soms zwart leken in een bepaald licht. Ziet een man die in coma ligt eruit alsof hij droomt? vroeg ze zich af. Zou hij een wond aan zijn hoofd hebben?

‘Ben je daar nog?’

‘Ja.’

‘De schoft is doorgereden zonder te stoppen. Je vader lag daar op straat, tot een voorbijganger hem vond.’ Ida haalde haar neus op. ‘Het ziekenhuis heeft me gebeld, ze willen dat er iemand langskomt met een paar spullen. Pyjama, ondergoed, dat soort dingen.’

‘O, nee. Echt niet.’ Emmy voelde paniek opkomen.

‘Je weet dat het me vanavond niet meer lukt om naar Den Haag te komen, anders had ik het je niet gevraagd. Trouwens, jij bent zijn dochter en ik ben al zo lang bij hem weg.’

Vanuit haar ooghoek zag Emmy Marga bewegen. Ze draaide haar rug naar haar toe. ‘Ik weet het niet.’ Ze voelde de hand van